

Verslag van het Bestuur der Afdeeling Brugge.

(JULI 1892 — JULI 1893.)

Al was na de weelden van ons jubeljaar, eene vergelijking te vreezen met de betrekkelijke schraalheid van den te hernelen gewonen gang onzer werkzaamheden, toch mag ons Bestuur met fierheid en geluk terugzien op het thans afgehoopen jaar, en hoeft het niet te vreezen daarin niet door de leden bijgestemd te worden.

Het is de trots van ons Willems-Fonds, door zijne afgewisselde en gedurige werkdadigheid de allereerste plaats ingenomen te hebben onder al de burgerkringen dezer stad. Het gelukte daarin door zijne rol ruimer, breeder op te vatten, dan eenige andere zusterafdeeling in het Vlaamsche land, zonder daarom ooit buiten den geest te gaan van het hoofdartikel der Algemeene Grondslagen.

Dit zeggen wij met inzicht, omdat ons soms wel werd verweten dat zekere onzer bemoeiingen niet in den zin vielen der ons voorgeschreven regels; alsof enkel Nederlandsche literatuur, Vlaamsche taalstrijd, maatschappelijk onderzoek onze beperkte werkkring moesten zijn en blijven. Mijn gevoelen was het altijd, dat, onder de woorden *« verstandelijke en zedelijke ontwikkeling der Vlaamsche bevolking »* en *« het versterken van den nationalen volksgeest in België »*, wel meer te verstaan is dan men het vóór ons elders had gedaan. Wij hebben gedacht dat niet alleen de mannen, maar ook en vooral de vrouwen en de kinderen in die ontwikkeling en versterking hun aandeel moeten hebben, en dat er van hunne medewerking wel het meest en het beste is te verwachten. Zijn de mannen de aanvoorders der beschaving, de vrouwen zijn er wel eens de drijfkracht en de kinderen altijd het onderwerp, de voedstof van. De familie immers is het beeld in 't klein van het gansche volk, en 't is in haren schoot dat de nationale geest dient aangekweekt en versterkt te worden, wil men het geheele volk voor verbastering behoeden. Het is dan ook om in dat familieleven diep in te grijpen dat wij beurtelings hebben ingericht onze dameszittingen met kunst, letterkundig en ook vermaaksgedeelten, onze kerst- en meifeesten, met het heropwekken van oude dichterlijk gemoedelijke folkloristische gebruiken; onze kindereesten, die tot in het leven der school, en tot in de brandpunten der verfransching hebben gegrepen; onze ledenbals, uitgaande van de leden zelve; en die, met aan vurige wenschen voldoening te geven, ons ook de kloekke genegenheid onzer vrouwelijke medeleden hebben verzekerd; aldus het afvallen van inschrijvers hebben tegengewerkt, en vooral een begin gemaakt, hoe klein ook, met de vervlaamsching van ons uiterlijke vermaaksleven, door den invloed van meisjesscholen en pensionnaten zoo ziekelijk verfranscht. Ik spreek hier dan nog niet eens van de zoo goed gesmaakte uitstapjes, die bewezen hebben zulke heerlijke toekomst voor zich te hebben, en die wij verschuldigd zijn aan het initiatief van den heer FRANCK, onzen gewezen meikoning, die wij er van harte geluk meê wenschen.

Uit heel die inrichting kan thans geen het kleinste rad meer weggenomen worden, zonder den gang van het geheel te verlammen. Wel kan en moet nog uitbreiding gegeven worden aan onze bedrijvigheid in den

zin van Vlaamsche propaganda, van nationale kunst, van verstandsonwikkeling en onderricht in Nederlandschen geest en vorm; en dit is nu ook onze betrachting voor dit en de volgende jaren.

Wij zijn er reeds dezen winter, dank aan de verkleefde en krachtige medehulp, wij mogen zelfs zeggen aan de zelfopoffering van vrienden als de heeren JULIUS DISPERSIJN en GABRIEL THOMAS, kunnen meê beginnen door het inrichten van eenen dubbelen leergang van Engelsche taal voor dames en heeren, die beiden de beste uitslagen hebben opgeleverd. Aan die dappere medewerkers onzen innigsten dank.

Aan onze aandacht dringt zich thans op eene nieuwe werkzaamheid, die niet beter dan door het Willems-Fonds in Brugge kan ter hand genomen worden, en die anders buiten onzen geest en invloed, misschien wel tegen onze gevoelens toch tot stand zou komen. Wij bedoelen de nuttige en reeds zoo gunstig gekende en geachte Universiteits-uitbreiding. Het zal u aangenaam zijn te vernemen dat de opvatting en uitvoering van zulk ontwerp tot de eerste werkzaamheden van uw nieuw Bestuur zal behooren en dat het met de Universiteit van Gent is, d. i. met onze Vlaamsche vrienden Paul Fredericq, J. Vercoullie, Jul. Mac Leod, Camiel De Bruyne, enz. dat wij zullen overeenkomen tot het inrichten van die hogere leergangen, die voor onderwijzers, leeraars, ambtenaren, kunstenaars, en hogere burgers van zulk overwegend nut moeten zijn. Wij twijfelen dan ook niet dat de optreding talrijk zijn zal bij het zich inschrijven voor die leergangen en dat aldus voor ieder het aandeel in de kosten, die zulke inrichting onvermijdelijk medebrengt, des te geringer zal worden.

Gij kunt u dus van heden af als de ijverige propagandisten aanstellen voor deze nieuwe en allernuttigste werkzaamheid waardoor het Willems-Fonds den kring van zijn publiek merkelyk zal kunnen uitbreiden, want die hogere leergangen zullen gansch openbaar zijn, mits de kleine tegemoetkoming in de kosten.

Van onze volksbibliotheek moet ik hier ook wel spreken, al is zij nog niet vaardig om geopend te worden dezen zomer. Al wie het hooge nut, het onontbeerlijke inzicht van zulke inrichting te Brugge, en wie tevens weet welke zware lasten zij medebrengt, zal hier ook begrijpen dat de eerste noodzakelykheid is de geldelijke middelen te scheppen om zulke boekerij duurzaam en doeltreffend, eens geopend, open te kunnen houden en regelmatig te doen werken. Onze gewone middelen laten zulks niet toe en gij zult ons wel moeten behulpzaam zijn om jaarlijks, hetzij door het verkrijgen van bijdragen van begoede beschermers, hetzij door het jaarlijks inrichten van winstgevende feesten, het fonds te scheppen en te onderhouden waarop onze bibliotheek leven moet. Deze bezit thans reeds een lokaal, een paar groote en gerieflijke boekenkasten, een duizental gerangschikte boekdeelen. Zij behoeft nog regelmatig geldelijken steun en een verkleefd dienstpersoneel. Wij roepen uwe vaderlands- en volkslievende medehulp in om ons dat te helpen bezorgen en dan zal, tot groote eer van ons Willems-Fonds, die nieuwe perel aldra aan zijne kroon kunnen vonkelen.

In dezen zin beveel ik ook in uwe genegenheid het departement aan van het Hollandsche *Nut van 't Algemeen*, dat in den schoot onzer Afdeeling werd gesticht, met het doel enerzijds om met de Noord-Nederlandsche taal- en stamgenooten practisch te verbroederen op literarisch en maatschappelyk gebied; anderzijds om ook voor onze

bibliotheek een deel van den machtigen steun te genieten, die het *Nut* aan zijne departementen bieden kan voor dergelijke en andere inrichtingen van het hoogste belang. Reeds genoten wij dien steun onder vorm van een paar aanzienlijke boekengeschenken en van een hulpgeld van 100 gulden, waarvoor onze bibliotheek het Hoofdbestuur van het *Nut* zijnen welgemeenden dank toestuert. Het lidmaatschap van het *Nut*, slechts op 2 gulden 's jaars gesteld, ligt dus binnen de middelen van velen onder u, die op deze wijze de bibliotheek onrechtstreeks steunen willen en tot de verbroedering van Noord- en Zuid-Nederland stoffelijk medehelpen. Wij durven hopen dat ook dit niet uit het oog zal worden verloren.

Gij ziet het : het gebied van werkzaamheid reeds zoo ruim voor ons Willems-Fonds, moet en zal nog verdere uitbreiding bekomen. De leefbaarheid van alles wat wij op dat veld tot stand brengen hangt in de eerste plaats af van het behouden en gedurig uitbreiden van 't getal onzer leden, maar ook en vooral van de kleine opoffering welke de meest begooede onzer leden zich getroosten zouden met hunne al te geringe bijdrage in zekere mate te verhoogen, aldus van achting voor onze werkzaamheden en moeite getuigende. Een heerlijk voorbeeld in dien zin gaven vier leden van ons Bestuur, die wel door meer andere zouden kunnen gevolgd worden, met hun jaargeld voor dit en wellicht voor volgende jaren op 50 frank te brengen, een onder hen zelfs met andere winsten te voorspellen, waarvoor hij wel zijn werk zou willen leveren en die hij dan gansch aan het Willems-Fonds zou afstaan. De overige leden van ons Bestuur brachten hunne bijdragen van 6 op 10 frank en enkelen beloofden bij gelegenheid nog andere middelen te verschaffen voor onze veelvuldige werkzaamheden. Ik twijfel niet of uwe dankbaarheid voor zulke voorbeelden zal u een prikkel zijn om nog andere leden aan te zetten om het te volgen.

't Zou waarlijk niet te veel zijn, gezien al het aangename en nuttige dat het Brugsche Willems-Fonds aan zijne leden te genieten geeft, zoo eene geheele familie ten minste 10 frank 's jaars betaalde.

En nu, om te laten zien op welke vaste en ernstige gronden wij deze oproepen tot geldelijken steun u hier doen en herhalen, willen wij tot slot een tafereel geven van onze werkzaamheden gedurende het afgelopen jaar.

Ons ledental, dat in het Jaarboek van 1891 een cijfer bereikte van 241, is in het Jaarboek van 1892, na al de gewone wisselingen onveranderd gebleven. Dat is, men ziet het, niet in verband met de belangrijkheid onzer werkzaamheden en het moet u aanwakkeren om, door uwe persoonlijke bemoeiingen daar groote beterschap in te doen ontstaan.

De kern der werkzaamheden was gelijk sedert jaren de inrichting der Zaterdagavonden, die meer en meer samengesteld worden met het oog op de *University extension*, waartoe ons Willems-Fonds nu vast besloten is te Brugge.

Ziehier de lijst der 19 bijeenkomsten, die dezen winter met groeienden bijval hebben plaats gegrepen :

22 October 1892 : Algemeene Vergadering.

19 November 1892 : J. SABBE, *Naar Oostland*.

26 November 1892 : J. WANNIJN (Gent), *Eene jonge Wacht*.

3 December 1892 : L. TACK (Gent), *Hooger onderwijs voor het volk*.

- 10 December 1892 : Bespreking onder leden.
 17 December 1892 : AM. CASSIERS (Gent), *Flamingant en democraat*.
 24 December 1892 : ALB. THOORIS, *De kserzijde van het parlementarism*.
 7 Januari 1893 : CAM. DE BRUYNE, *De strijd om het leven*.
 14 Januari 1893 : J. SABBE, *De maatschappelijke toestand en het Darwinisme*.
 21 Januari 1893 : GUST. CLAEYS, *Betalen of niet*.
 28 Januari 1893 : GUST. D'HONDT (Gent), *Een letterkundig avondje*.
 4 Februari 1893 : MAURITS SABBE (id.), *Iets over landverhuizing*.
 11 Februari 1893 : OSC. VAN DEN BUSSCHE, *Onze consuls in vreemde landen*.
 18 Februari 1893 : G. STAKS (Gent), *Over Bacteriën*.
 25 Februari 1893 : J. SABBE, *De zege met Brugge-Zeehaven*.
 4 Maart 1893 : WACKENIER, *Over Volapük*.
 11 Maart 1893 : A. VAN CEULEBROECK (Gent), *De afkomst van den mensch*.
 18 Maart 1893 : HERMAN SABBE (id.), *Onze aardkorst*.
 25 Maart 1893 : ALB. THOORIS, *Ons Willems-Fonds*.

Deze voordrachten, meest door specialisten en met wetenschappelijke degelijkheid gegeven, waren zoo goed als lessen in allerlei vakken vooral van actuëel belang.

Zij werden bijna telkens opgeluisterd door muziek en letterkundige voorlezingen, die er niet moesten voor onderdoen.

De voorlezingen uit onze beste schrijvers, onder den naam van *Evan-gelie van den dag*, werden door de jongeren als oefening en propaganda voor onze literatuur gehouden.

De muziek : zang, instrument, quartett enz., was telkens van streng klassieke keuze. De namen der medewerkers staan borg voor de uitvoering : L. TACQUET, BRUYNOOGHE, O. MILISSEN, M. SABBE, G. DE SCHRIJVER, WALPOT, VAN NESTE, SHERIDAN, VAN MARCKE, H. SABBE, F. CALLIQUW, VAN DER LOOVEN, CAESTECKER, DROUILLON, DELCROIX, enz. — we vergeten er stellig.

Daarbij dienen nog gevoegd te worden vier allerverzorgdste dames-zittingen :

- 15 November 1892 : met M. FRANS RETSIN als spreker, over *de rechten der vrouw*, Meijers TULPINCK als zangeressen, de heeren L. TACQUET, DE REYGHERE en VALCKENAERE als zanger en instrumentisten.
 2 Januari 1893 : Nieuwjaarsfeest, met MAURITS SABBE als spreker, over *Helena Swarth*, O. MILISEN, als zanger en een quartett.
 26 Februari 1893 : met prof. VICT. DE VEEN als spreker, over *karakter en wil*, Mej. GAB. DE SMEDT, M. GEORG. DE SCHRIJVER, als zangers en den puiken kunstenaar M. WALPOT als clarinetist.
 26 Maart 1893 : Willems' eeuwfeest met POL ANRI als spreker, over *Jan Frans Willems*, MAURITS SABBE als zanger en een quintett, waarin de hoofdpartij voor clarinet door M. WALPOT werd vervuld.
 Telkens eindigde deze echte kunst- en letterfeestjes met een echt huiselijk danspartijtje, dat aldus zeer harmonisch, ernst en vermaak veroenen kwam.

De twee concert-voordrachten, op 27 November en op 5 Februari in de schoone zaal der St. Jacobsstraat gegeven, genoten als echte kunstplechtigheden den warmsten bijval.

27 November 1892 : met den heer J. PÉB over *Heinrich Heine* en als kunstenaars Mej. GAB. DE SMEDT, de heeren EUG. VERSTRAETE en LOD. TACQUET.

5 Februari 1893 : met prof. CAMIEL DE BRUYNE, over *Eene bladzijde uit de levensleer*, en als kunstenaars Mej^{es} MARIA TULPINCK en ALICE CAERE en de heeren A. VAN DER LOOVEN, H. SABBE, CAESTECKER, en M. SABBE.

Nog dienen hierbij gevoegd te worden :

Het KERSTFEEST, dat dit jaar enkel bestond uit een danspartij in ons lokaal.

Een luisterrijk BAL, op 9 April, in de concertzaal ingericht door de leden, onder leiding van de heeren Jul. Franck en Maurits Sabbe, meikoning en meiprins voor dat jaar.

Een schitterend FEEST DER JEUGD, op 13 April, ingericht door den heer V. DE VEEN, met en voor de kinderen der leden. Medewerkers Mej^{es} E. DE RYCKER, V. CAERE, B. en E. DE VEEN, PH. PAUWELS, J. AERNOUDT, M. en A. FRANCK, M. VAN DEN BUSSCHE, I. MESOTTEN, en E. BLONDEEL, — en de heeren ET. DE RYCKER, ET. FRANCK, W. en O. SABBE en R. DE VEEN.

Een Zomerfeest, dat met tegenslagen van allen aard, toch prachtig gelukte, op 11 Juni, op het ruime plein der St Sebastiaansgilde, met Meiboom en Meifeest, turnoefeningen door den *Brugschen Volksturnclub*, muziek en tooneelspel door de jonge heeren BOUTE, Brintein, VAN GHELUWE, PAUWELS, DUMON, DE SMEDT en SABBE.

Een zeer aantrekkelijk bezoek werd gebracht aan de prachtige tuin-inrichtingen en broeikasten van den heer GUSTAAF VINCKE, op 11 Mei en door bij de 200 leden bijgewoond. Bij deze gelegenheid werd de heer Vincke, om de vele en groote diensten door hem aan het Willems-Fonds bewezen, tot eeredid onzer Afdeeling benoemd, wat voor hem in een diploma van ons Willems-Fonds zal herinnerd blijven. Dit bezoek strekte hoogst ter eere van zijnen inrichter, den heer JUL. FRANCK, dien wij er hier hartelijk om bedanken.

Vergeten wij nu niet 1° dat twee leergangen van Engelsch werden ingericht, een voor mannen met 10 leerlingen en 2 uren te week, en een voor dames met 22 leerlingen en 2 uren te week, die ieder tot heden een getal van 22 lessen bereikten, — 2° dat bij de meeste feesten boeken-tombola's werden gehouden, waar telkens voor een 20 frank keurwerken onzer letterkunde verlot werden, — 3° dat de bibliotheek in haar nieuw lokaal in orde werd gebracht, en reeds twee rijkge vulde kassen boeken rijk is, dus hare opening nabij; — 4° dat een plan werd opgevat en gemaakt om aanstaanden winter, in aansluiting met de Hoogeschool van Gent, hier de *University extension* in te richten, — en men zal moeten bekennen dat het Willems-Fonds dapper en vruchtrijk werkzaam is geweest en dat het waarlijk te verwonderen is dat niet de groote helft der Brugsche burgerij daar deel van maakt: — 250 leden voor zulke inrichting is veel, maar niet genoeg.

Dat ieder zich daarvan overtuige en werve. 't Is het waard.

Maken wij ten slotte nog melding van eene protestatie door ons Bestuur gezonden aan den heer Minister van Binnenlandsche Zaken, wiens departement bij het nemen van inlichtingen over den geldelijken dienst der staatspensioenkas voor gemeentesecretarissen aan de besturen

der Vlaamsche gemeenten een uitsluitend Fransch formulier ter invulling had gezonden.

Rekening van het dienstjaar 1892-1893.

ONTVANGSTEN.

Slot der rekeningen betreffende de jubelfeesten	fr.	121 21
In kas der bibliotheek.	"	46 00
Aandeel in de bijdragen der leden	"	692 00
Toelage van het Algemeen Bestuur voor verschillende werkzaamheden	"	45 00
Vergoeding voor het bestellen van boeken.	"	51 12
Bijdragen voor de jubelfeesten van 1892 in 1893 door de Afdeeling ontvangen.	"	50 00
Gift van een bestuurlid	"	50 00
Verkoop van liederen op concerten	"	19 80
Ontvangen voor de bibliotheek.	"	148 19
Ontvangen voor de Engelsche les.	"	64 00
Totaal der ontvangsten.	fr.	1287 32

UITGAVEN.

Rekeningen van het vorige dienstjaar in 1893 ingezonden	fr.	540 21
Bestuurskosten	"	113 71
Zaterdagzittingen	"	40 76
Dameszittingen	"	81 10
Concert-voordrachten	"	235 95
Feest der jeugd (in rekening te brengen het overige voor memorie).	"	34 27
Zomerfeest	"	78 45
Engelsche les.	"	45 00
Bibliotheek	"	120 00
Totaal der uitgaven.	fr.	1289 45

HERHALING.

Uitgaven	fr.	1289 45
Ontvangsten	"	1287 32
Te kort.	fr.	2 13

De Schrijver-Schatmeester,
A. VAN DE VELDE.

De Voorzitter,
ALB. THOORIS.

Verordening over het Bestuur der Afdeeling Brugge.

De samenstelling, vernieuwing en werkzaamheden van het Bestuur der Brugsche Afdeeling van het Willems-Fonds zijn hoofdzakelijk aan de volgende bepalingen onderworpen :

1. Het Bestuur is samengesteld uit vijftien leden, door de Algemeene Vergadering gekozen voor den tijd van twee jaar.

2. De helft van het Bestuur treedt af en wordt vernieuwd in de jaarlijksche Algemeene Vergadering, waar het verslag en rekening geeft over het afgelopen bestuurjaar. De reeks der aftredende leden wordt door het lot bepaald.

3. De aftredende leden zijn herkiesbaar.

4. Binnen de 14 dagen volgende op de Algemeene Vergadering kiest het Bestuur in zijn midden eenen voorzitter, eenen ondervoorzitter, eenen eersten schrijver, eenen tweeden schrijver, eenen schatbewaarder en eenen boekbewaarder.

5. Al de hierboven bedoelde kiezingen geschieden bij geheime stemming.

6. Het werk van het secretariaat wordt op de volgende wijze verdeeld : de 1ste schrijver is gelast met de briefwisseling, de 2de met de bijeenroeping en de verslagen der bestuurszittingen en andere vergaderingen.

7. Op iedere bestuurszitting wordt er lezing gegeven van al de ingekomen stukken.

8. Het Bestuur mag tot geene geldelijke uitgaven besluiten waarvoor de middelen niet verzekerd zijn.

9. Het Bestuur vergadert zoo dikwijls als het goed beheer der Afdeeling zulks vereischt.

10. De uitnodigingen voor bestuurszittingen, algemeene vergaderingen en feesten moeten aan de belanghebbenden geworden ten minste 24 uren vóór de bijeenkomst.

11. Indien een bestuurlid op acht naeenvolgende bestuurszittingen niet aanwezig is, zonder zich telkens schriftelijk en op ernstige gronden verontschuldigd te hebben, zal hij als ontslaggever beschouwd en binnen de maand vervangen worden. Na de zevende afwezigheid zal de 2de schrijver hem echter eene vermaning zenden.

Gestemd in Algemeene Vergadering van 29 Juli 1893.

De Schrijver,

A. VAN DE VELDE.

De Voorzitter,

ALB. THOORIS.

Verslag van het Bestuur der Afdeeling Oudenaarde.

(JULI 1892 — JULI 1893.)

De dood ontrukte ons 4 leden, 1 gaf zijn ontslag. Wij waren zoo gelukkig 5 nieuwe aan te werven, 1 kwam ons over, dus dat het getal beloopt tot 68, zij een lid meer dan ten verleden jare.

Wij gaven een kunstfeest op Zondag 5te Februari 1893, met de welwillende medewerking der Jonge Wacht van het Willems-Fonds te Gent. De heer JAN WANLIN sprak over *Zien en niet zien op sociaal gebied*. Zijne voordracht werd door het aanwezig publiek wel begrepen en dapper toegejuicht. De heeren D'AZTY, IS. MESTDAGH, VAN DEN HOECK, VAN LOOCKE, allen van de Jonge Wacht en K. VINDEVOGEL, vervulden het muzikaal gedeelte en oogstten veel bijval. Het feest eindigde met eene boekentombola waarbij er omtrent de 50 fr. werken aan den man werden gebracht. Onzen hartelijken dank aan spreker, zangers en toonkundigen.

Onze boekeryj vermeedert in boekwerken, maar niet in lezers. Dank aan de milddadige gift van een lid, die 25 werken schonk, bedraagt het getal boekwerken 465. Het getal lezers was 52 en dit der in leening gegeven werken 250.